# Leegloop

* * Te midden van de vele redenen die zouden * kunnen worden aangevoerd als mogelijke veroorzakers van de huidige aversie tegen de militaire dienstplicht, wordt ontegenzeglijk een zeer belangrijke plaats ingenomen door het complexe probleem dat tegenwoordig gewoonlijk met de term *leegloop* wordt bestempeld. Vooral sinds dat germanisme in tal van discussies werd gehanteerd als een alom bekend begrip, heeft het zich snel burgerrecht verworven in onze taal en in ons spraakgebruik. Ook op het hoogste niveau is men ermee vertrouwd geraakt; binnen de krijgsmacht had het een bekende klank, reeds lang voordat het werd gebezigd in ministeriële toezeggingen van een krachtig streven naar verbeteringen op het punt van de leegloop.
Het is wel begrijpelijk dat, wanneer de schuldvraag in het geding lijkt te zijn, de voorkeur wordt gegeven aan de nieuwere benaming boven het oorspronkelijke Nederlandse woord *leegloperij*. Deze laatste omschrijving ligt immers veel ongunstiger in het gehoor, vooral in die zin dat daarbij de schuld klaarblijkelijk ligt bij degene die niets doet, niets wíl doen — de leegloper — terwijl daartoe kennelijk wél gelegenheid te over is. Met het Duitse woord *Leerlauf* daarentegen wordt aangegeven: het onbelast draaien van een machine welker energie alsdan onbenut blijft. In die situatie is het duidelijk dat de blaam voor het verloren gaan van de voorhanden werkkracht níét de betrokken produktiefactor treft doch hem die de machine bedient en tot improduktiviteit veroordeelt. Een zelfde beschuldigende strekking heeft in feite ook de Discussienota Motivatie Dienstplichtigen van de VVDM, waarin leegloop wordt gedefinieerd als „gedwongen nietsdoen en/of zinloze bezighouderij".

Nu moet het, eerlijk gezegd, wel als „tendentieus" worden beschouwd wanneer men de volledige periode van het dienstplichtige verblijf in werkelijke dienst als *leegloop* zou willen bestempelen; die stelling wordt dan ook door slechts weinigen verkondigd. Het zou, daarnaast, „ongenuanceerd" mogen heten indien men als *leegloop* aanduidt de tijd die de dienstplichtige onder de wapenen moet blijven nadat zijn opleiding reeds is voltooid; voor deze opvatting gaan wel aanzienlijk meer stemmen op.

Het is goed, bij dat alles te bedenken dat een niet onaanzienlijk deel van de zogenaamde leegloop rechtstreeks voortvloeit uit het succesvolle functioneren van ons bondgenootschappelijke crisismanagementsysteem, waarbij het goeddeels moet worden ingecalculeerd én geaccepteerd als structureel verschijnsel: bij het opleveren van een zekere, in NAVO-verband overeengekomen, parate sterkte ligt onmiskenbaar het *accent meer op beschikbaarheid dan op bezigheid*. In deze overdenking dringt zich, stellig niet ten onrechte, de parallel op die gevoeglijk kan worden getrokken met hetgeen kan worden beschouwd als het ideaal van de *brandweerfunctie:* een volledig parate eenheid met uitnemende inzetbaarheid dank zij een zeer hoog peil van personele geoefendheid in combinatie met een voortreffelijke materiële uitrusting, die nochtans bij voorkeur nooit werkelijk in actie zal behoeven te komen. Het is nagenoeg ondenkbaar dat ooit iemand zou willen pleiten voor het krachtig bestrijden en zoveel mogelijk inperken van deze *objectieve leegloop*. Integendeel, veeleer zou het zinvol zijn te streven naar een maximale vermeerdering daarvan; het alternatief zou immers neerkomen op een wél belast doen draaien van de machinerie, ergo op het metterdaad benutten van het daarin beschikbare produktievermogen voor de eventualiteiten waarvoor zij werd geconstrueerd.

Nu zal men zich licht kunnen voorstellen dat het gros van de verplicht-aanwezigen aan de opgedragen *piket-taak*, ongeacht de essentiële waarde daarvan, maar weinig *arbeidssatisfactie* zal kunnen ontlenen. Dat wordt nog verergerd doordat ook búíten deze als onvermijdelijk te beschouwen leegloop de feitelijke vervulling van de functie vaak nauwelijks voldoening vermag te schenken. Helaas blijkt ook dát in vele gevallen een struc-

tureel verschijnsel te zijn: voor ruwweg 60% van de lagere functies waarin gewoonlijk dienstplichtigen worden ingezet, kan worden volstaan met een civiel vooropleidingsniveau dat niet meer behoeft te behelzen dan „met vrucht doorlopen lagere school", terwijl slechts omstreeks 11% der oproepbare dienstplichtigen níét daarenboven een met enig diploma bekroonde opleiding heeft voltooid (welk percentage overigens — blijkens SER-studies over de ontwikkeling van de Nederlandse arbeidsmarkt — nog steeds afneemt). Het zal op grond daarvan duidelijk zijn dat het vervullen van een dergelijke functie door hen wier capaciteiten dat niveau te boven gaan, wel als *onbevredigend* móét worden ervaren. Deze situatie, die de pleitbezorgers voor een mogelijk Nederlands vrijwilligersleger wel tot enige herbezinning zal mogen manen, doet in feite aan de objectieve leegloop nog toevoegen een beduidend stuk *subjectieve leegloop*, welks vermijdbaarheid in algemene zin op grond van het hiervoren geschetste beeld toch wel ernstig moet worden betwijfeld.

Hoeveel te zwaarder zal dat alles nu niet gaan wegen wanneer het alleszins begrijpelijke onbehagen van de betrokkenen over hun onvermijdelijke inactiviteit nog aanzienlijk gaat worden versterkt door de wetenschap dat zij zich in genen dele kunnen beschouwen als evenknie van de ideale brandweer, met name omdat het hun steeds meer schort aan *geoefendheid en materieel*. Het is daarom van eminent belang dat deze beide aspecten centraal worden gesteld bij het bestrijden van de wél vermijdbare leegloop.

In dat verband heeft het stellig zin een krachtige waarschuwing te doen horen:

*Wanneer andermaal het streven naar verlaging van de exploitatiekosten zou uitmonden in drastische beperkingen van het benzine- en munitieverbruik, zal dat ongetwijfeld gaan ten detrimente van de oefengelegenheid en bijgevolg leiden tot nodeloze vergroting van de leegloop. Datzelfde dreigt in steeds sterkere mate te zullen voortvloeien uit het duurzame gebrek aan goede oefenterreinen, en in overeenkomstige mate uit de voortschrijdende verslechtering van de materieelpositie.*

Wie ernst wil maken met de bestrijding van de leegloop zal zich niet kunnen veroorloven deze realiteiten te veronachtzamen.

---

Op 4 september 1973 verzond de redactie nevenstaand telegram aan H.M. de Koningin.

*Redactie en lezers van de Militaire Spectator, van ganser harte delende in de vreugde van de natie, bieden Uwe Majesteit ter gelegenheid van Haar zilveren regeringsjubileum hun oprechte gelukwensen aan.*

---

Op 10 september jl. werd het volgende antwoord ontvangen.

*Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen de redactie en lezers van de Militaire Spectator Haar vriendelijke dank over te brengen voor het telegram, gezonden ter gelegenheid van Haar 25-jarig regeringsjubileum.*

*De Adjudant-Generaal en Chef van het Militaire Huis van Hare Majesteit de Koningin,*

*de Luitenant-Generaal*

*H. Schaper*